

ANTIGONÉ

•

Sofoklés

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Antigoné

Sofoklés

Přeložil Ferdinand Stiebitz

Znění tohoto textu vychází z díla [Tragédie](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Svoboda v Praze v roce 1975. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Sofoklés: Antigoné), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 3. 2. 2023.

OBSAH

OSOBY.....	6
ANTIGONÉ	7

OSOBY

ANTIGONÉ, dcera Oidipa, krále thébského

ISMÉNÉ, její mladší sestra

KREÓN, král thébský

EURYDIKÉ, jeho žena

HAIMÓN, jejich syn

HLÍDAČ

TEIRESIÁS, věštec

PRVNÍ POSEL

DRUHÝ POSEL

SBOR thébských starců

Koná se v Thébách před královským palácem za doby mytické.

Ráno. ANTIGONÉ nese v ruce konvici s pohřební obětí a vychází s ISMÉNOU z paláce.

ANTIGONÉ:

Ach, rodná sestro, družná Isménó,
víš o nějakém zlu, jež Oidipús,
náš otec, na rod svolal a jímž Zeus
nás ještě za života nestíhá?
Vždyť není žalu, není bolesti
ni potupy, ni hanby, které bych
i v tvých i ve svých strastech nezřela.
A jaký prý to příkaz právě dal
zas Kreón všemu lidu ohlásit?
Víš o něm, slyšelas? Či tajno ti,
že hrozí bratru od nepřátel zlo?

ISMÉNÉ:

Ne, Antigono, ke mně nedošla
ni sladká zvěst, ni žalná o bratřích
již od té chvíle, co jsme pozbyly
jich obou, když dvě ruce bratrské
dvě rodná těla sklály v jeden den.
Dnes v noci odtud vojsko argejské
 pryč odtáhlo, a dále nevím nic,
ni že jsme šťastnější, ni bídnější.

ANTIGONÉ:

Já jsem to věděla, i vedu tě
ven z domu, ať mě sama vyslechneš.

ISMÉNÉ:

Co jest? Jaks pobouřena v mysli své!

ANTIGONÉ:

Což neodepřel z bratří jednomu
čest pohřbu Kreón, kdežto druhému
ji přisoudil? Prý zcela po právu
dal Eteokla vložit do hrobu,
cti aby došel dole v podsvětí;
však tělo Polyneika, padlého
tak nešťastně, prý ani oplakat,
ni rovem nesmí nikdo přikrýti,
jak dal prý rozhlásiti občanům:
má zůstat neoželen, nepohřben,
všem dravcům, číhajícím na sladký
ten poklad, pochoutkou. A zákaz ten
prý vydal dobrý Kreón pro tebe
i pro mne – ano, pro mne! – a jde sem,
chce všem, kdož o tom dosud nevědí,
to jasně vyhlásit. A nebere
prý nalahko svůj zákaz: Kdokoli
se proti tomu nějak proviní,
má veřejně být ukamenován!
Nuž, tak jsme na tom. A ty zakrátko
máš dokázati, jsi-li šlechtná,
či z dobrých předků dcera nehodná.

ISMÉNÉ:

Ty bláhová, co mohu změnit já
ať tak či onak v celé věci té?

ANTIGONÉ:

Hleď se mnou jednat, se mnou pracovat!

ISMÉNÉ:

A v jakém smělém činu? Co to zamýšlíš?

ANTIGONÉ:

Zda se mnou pochováš bratra mrtvého.

ISMÉNÉ:

Ty přec ho pohřbít chceš i proti zákazu?

ANTIGONÉ:

Je můj i tvůj: nuž chci – když nechceš ty!?

ISMÉNÉ:

Ty smělá, a což zákaz Kreontův?

ANTIGONÉ:

On nemá práva brát mi, co je mé!

ISMÉNÉ:

Ach, sestro, uvaž jen, jak neslavně
a stíhán záštím zhynul otec náš,
když pod tíhou svých vin, jež odkryl sám,
si vlastní rukou vyrval oči své,
a dále: Jeho máť a spolu choť
jak bídne ukončila provazem
svůj život; konečně jak v jeden den
dva naši bratři rukou vespolnou
se zavraždili oba navzájem,
ti ubozí, a stejný smutný los

si uchystali. Pohled', zbýváme
ted' jen my dvě, a zhynem prabídně
i my, když přestoupíme násilím
ten rozkaz vladařův a vzepřeme
se jeho moci. Třeba uvážit,
že jsme jen ženy, kterým nemožno
se pouštět s muži v boj, a mimoto
že podléháme lidem mocnějším
a že je tedy nutno poslechnout
i v tom i v lecčems ještě trapnějším.
A proto prosím mrtvé pod zemí,
ať odpustí mi, jsem-li nucena
tak jednati, a vládce poslechnu.
Chtít provést nemožné je nerozum.

ANTIGONÉ:

Nu, už tě nechci k tomu pobízet,
a ani kdybys chtěla sama být
mi ku pomoci, nebylo by mi
to milé. Měj si rozum, jaký chceš,
já bratra pohřbím, a když za to smrt
mne stihne, bude krásná. S drahým svým
pak budu ležet, drahá jemu jsouc,
když spáchán zbožný zločin. Delší čas
se musím líbit mrtvým pod zemí
než těmto zde: tam budu spočívat
přec věčně. Ty však, chceš-li, v neúctě
měj to, co bozi ctí kázali.

ISMÉNÉ:

Vždyť já to ctím, však vůli občanů
se vzpírat vzdorně, na to nemám sil.

ANTIGONÉ:

I jen se vylouvej! Já půjdu však,
bych bratru svému nasypala rov!

ISMÉNÉ:

Jak trnu o tebe, ty nešťastná!

ANTIGONÉ:

Bud' bez obav – hled' svého štěstí spíš!

ISMÉNÉ:

Však nezmiňuj se o tom nikomu
a skrývej to; i já chci mlčeti.

ANTIGONÉ:

Jen to pověz! Mlčíc budeš mi
tím odpornější. Jen to rozhlas všem!

ISMÉNÉ:

Máš horkou krev – a ta věc mrazí přec!

ANTIGONÉ:

Nu, vím však, že se jistě líbím těm,
jimž nejvíce se musím líbiti.

ISMÉNÉ:

Jen zmůžeš-li to; žádáš nemožné.

ANTIGONÉ:

Nuž, nebudu-li moci – ustanu.

ISMÉNÉ:

Však za nemožným vůbec nemáme
se pachtit.

ANTIGONÉ:

Chceš-li mluvit takto dál,
i mně i zesnulému bratrovi
se staneš plným právem protivnou.
Nech mne s mým nerozumem vytrpět
tu hrůzu; vždyť přec neutrpím nic
tak zlého, abych nezemřela krásně.

Má se k odchodu.

ISMÉNÉ:

Nuž, chceš-li, jdi! Však věz, ač nerozum
tě vede, přec jsi drahá drahým svým.

ANTIGONÉ odejde, ISMÉNÉ se vrátí do paláce.

SBOR (vejde):

Zářný paprsku sluneční,
nejkrásnější z plápolů všech
vzešlých sedmeru thébských bran,
ó ty zraku zlatého dne,
vzplál jsi konečně na nebi,
vznesl ses nad proudy Dirčinými!
Běloštitý argejský voj,
jenž se ve zbroji přivalil k nám,
tys pobídl k útěku, v prudký cval,
jak koně ostřejší uzdou.

NÁČELNÍK SBORU:

Ten přivedl do vlasti Polyneikés,
ježž k hněvu popudil vadivý svár.
A se skřekem ostrým nad naši zem
se vznesl jak orel ten zhoubný voj,
jsa zakryt perutí bílou jak sníh,
měl hojnou zbraň
a přílbice s chocholem z žíní.
Stál již nad městem, rozevřev chřtán,
krvežíznivých oštěpů kruh
sevřel východy sedmi bran.
Prchl však dřív, než tlamu svou
naší krví nasytit moh',
dřív než hradby, věnčící město,
ohně smolného zachvátil žár.
Rozleh' se takový zbraní třesk
v jeho zádech: to vzdorný drak
svou bojovnou sílu s ním změřil.

NÁČELNÍK SBORU:

Má ve velké zášti nebeský Zeus
chvást jazyků chlubných. I spatřiv ten voj,
jak mohutným proudem se valí k nám
a na řinkot zlatých zbraní je hrd,
svým bleskem mrštil na hradeb kraj,
by svržen byl muž,
jenž se vítězství provolat chystal.

SBOR:

Zasažen skácel se na zem, až zaduněla,
ten ohněnoš, jenž se hnal zuřivě do zápasu,
v litém zápalu na město soptil

nejhorších vichřic bouřný vztek.
Takový tedy byl jeho los.
Jiným však dával jinou zas sudbu,
nazpět když hnal je veliký Arés,
ten pomocník statný.

NÁČELNÍK SBORU:

Těch vévodů sedm, co u sedmi bran
se s vévody sedmi bilo, svou zbroj
tu Vítězi Diovi nechalo v daň,
krom nešťastných rodných těch bratří dvou.
Ač oba se zrodili z rodičů týchž,
přec dvojsmrtná kopí si vrazili v hruď
a společně zemřeli oba.

SBOR:

Ale vždyť přišla k nám vítězná, slavná Níké
a radostným úsměvem bojovné Théby blaží!
Zapomeňme již na vřavu války,
nynější boje jsou skončeny již!
Do chrámů božích pospěšme teď,
slavit své reje po celé noci,
a Bakchos, jenž Théby jarostí plní,
necht' k plesům nás vodí!

NÁČELNÍK SBORU:

Však hle, tu vychází z paláce k nám
syn Menoikův Kreón, nový náš pán,
jenž řízením bohů se nedávno stal
té země králem. Co zamýšlí as,
že veřejnou vyhláškou shromáždit dal

náš kmetský sbor
a k radě všechny nás svolal?

KREÓN (*vystoupí s průvodem*):

Mužové! Prudkou bouří zkrušili
lod' naší obce bozi, nyní však
ji k plavbě bezpečné zas vzpřímili.
I svolal jsem nás svými posly sem,
jen vás si vybrav ze všech občanů;
vímt' jednak dobře, že jste chovali
vždy v úctě trůnu Láiovu moc,
a dále, Oidipús když řídil stát,
i pak, když zhynul se svou manželkou,
že ještě také k jejich potomkům
jste pevně stáli s pevným smýšlením.

Když tedy oni dvojím osudem
v den jeden zahynuli, zabivše
druh druhu a tak ruce bratrskou
si krví poskvřnili, mám teď já
i trůn i všechnu jejich vládní moc
dle práva příbuzenství s padlými.
Jsem vaším králem! Ale rozpoznat,
co skryto v duši muže každého,
co cítí a co myslí, nelze dřív,
než v zákonech a ve svých hodnostech
se osvědčí. Nuž poslyšte, co dím!
Kdo řídí celou obec, přitom však
se vždycky nechápe rad nejlepších
a z bázně jazyk v ústech zamyká,
ten – myslím teď a myslil jsem tak vždy –

je prašpatný; kdo klade přítele
však nad vlast, toho necením si nic.
Věz Zeus, jenž vidí stále všechno: Já
bych nikdy nemlčel, zře pohromu,
jak místo blaha kvačí na obec,
a nepřítel obce nikdy bych
si nebral za přítele, neboť vím,
že vlast je ta spásná loď; a jen když ta
nám pluje zpříma, je čas na přátele.
Dle těchto zásad zvelebím náš stát.
A v duchu těchto zásad vladařských
jsem oznámil teď městu rozkaz svůj
stran synů Oidipových. Přeji si,
by Eteoklés, který hájil vlast
a padl, hrdinsky se proslaviv,
byl pohřben s veškerými poctami,
jež provázejí mrtvé hrdiny
až do podsvětí; Polyneikés však,
jenž jako vyhnanec se navrátil
a v prach a popel obrátit chtěl vlast
a rodné bohy, jenž se nalokat
chtěl krve bratrské a občany
chtěl zotročit, o tom káži všem:
ten nesmí pohřben být ni oplakán.
Bud' tělo jeho dáno v pospas psům
a dravcům, hrozný pohled skýtajíc!
Toť vůle má! Neb nikdy větší cti
se nedostane špatným ode mne
než řádným; ale vlasti příznivce
chci zaživa i v hrobě stejně ctít.

NÁČELNÍK SBORU:

Nuž jak chceš naložiti s přítelem
a s nepřitelem vlasti, Kreonte;
všech zákonů smíš užít proti těm,
kdo padli již, i nám, kdo žijeme.

KREÓN:

Vy buďte strážci mého rozkazu!

NÁČELNÍK:

Ten úkol ulož z mladších někomu!

KREÓN:

Ne, strážce k mrtvole jsem určil již!

NÁČELNÍK:

Co dále tedy ještě poroučíš?

KREÓN:

Braň každým těm, kdož slov by nedbali.

NÁČELNÍK:

Kdo je tak hloupý, aby zemřít chtěl?

KREÓN:

Ba, to je odplatou! Však leckoho
už zahubila zisku naděje.

HLÍDAČ (vystoupí):

Ó pane, že bych spěšně, bez dechu
sem kvapil, hbitě že bych pospíchal,
to říci nesmím. Neboť častokrát

mě cestou zastavily myšlenky
a k návratu jsem obracel svůj krok.
Má duše často ke mně říkala:
„Proč, nešťastníku, tam se ubíráš,
kde čeká tebe trest? – Zas otálíš,
ty smělče? A když Kreón od jiných
to všechno zví, zdaž potom nezpláčeš?“
V tom přemítání spěchám pomalu,
a tím se mi ta krátká cesta sem
tak prodloužila. Ale konečně
jsem nabyl odvahy sem dojít
a vše ti zjevit, třebaš řeknu snad
jen pouhé nic. Jdu s pevnou nadějí,
že neutrpím, leč co osud chce.

KREÓN:

Co je, že jsi tak skleslý na myslí?

HLÍDAČ:

Dřív chci ti něco říci o sobě:
Já jsem to nespáchal, ni neviděl
té věci pachatele: neprávem
bych tedy něco zlého utrpěl.

KREÓN:

Ty míříš dobře, že se předem už
tak hradíš. Jistě neseš velkou zvěst.

HLÍDAČ:

Věc hrozná působí vždy velký strach.

KREÓN:

Nuž řekni to a ihned pryč se klid'!

HLÍDAČ:

Tak slyš: Kdos pohřbil právě před chvílí
to mrtvé tělo! Prstí vyprahlou
je posypal a svaté obřady
tam řádně vykonal a zmizel zas.

KREÓN:

Co díš? Kdo z mužů měl tu odvahu?

HLÍDAČ:

Já nevím. Nebylo tam nikde znát
ni rýče stopy, ani lopaty:
zem pevná, tvrdá, nerozježděná,
a na ní ani známky po strůjci.
Jak nám to první hlídač ukázal
ted' zrána, byl to pro nás pro všechny
div hrůzy. Neboť tělo zmizelo –
ne v hrobě ovšem: jemný prach je kryl,
jak by kdos tak chtěl klatbě uniknout.
A nebylo tam vidět žádných stop
ni po šelmě, ni po nějakém psu,
že přišel snad a tělo rozsápal.
My všichni jsme si vyčítali zle,
druh druha vinil, a snad bylo by
až k ranám došlo, aniž mohl nám
kdo bránit: Byl z nás každý viníkem,
ač nikdo zřejmým; každý zapíral,
byl každý hotov zdvíhat žhavý kov,
jít ohněm, nebesy se zaklínat,

že nespáchal ten skutek, aniž ví,
kdo spáchal jej a kdo jej usmyslil.
Tu konečně, když marno bylo vše,
kdos promluvil, a řeč ta zalekla
nás všechny, že jsme hlavu sklopili;
vždyť nemohli jsme namítati nic
a dobré rady nikdo nevěděl.
On děl, že třeba tobě oznámit
ten čin a neskrývat jej. Návrh ten
byl všemi přijat, a já nešťastník
byl určen losem vzítí na sebe
ten pěkný úkol. Nerad přicházím,
i vy mě zříte neradi, to vím:
vždyť posla zlého nikdo nemá rád.

NÁČELNÍK:

Ó pane, dávno rozvažuji už,
zda neprovedli bozi tento čin.

KREÓN:

Jen ustaň, dříve než mě rozhněváš,
bys nebyl shledán hloupým přes svůj věk!
Tvá slova nelze snést, říkáš-li,
že bozi o to tělo pečují.
Zda chtěli je snad pohřbít, ctíce ho
jak dobroděje, jej, když přišel přec,
by spálil chrámy sloupy zdobené
a jejich dary obětní i zem
a právní řády vniveč rozmetal?
Či vidíš, že ctí bozi lidi zlé?
Ne, ne! Já vím, že jistí občané

už dávno byli nespokojeni
s mou osobou a na mne reptali
a potřásali skrytě hlavami,
jež ve jhu poslušnosti nechtěli,
jak slušno, držeti a ctíti mne.
A oni svedli ziskem – tím jsem jist –
mé strážce, aby spáchali ten čin!
Nic špatnějšího lidem nevzešlo
zde na světě než stříbro zvonivé.
To hubí města, muže z domu štve,
to svádí mysl lidí poctivých
a hanebnosti tropit učí je;
to vnuklo lidem páchat zločiny
a znáti všelijakou bezbožnost.
Však ti, kdo pro zisk provedli ten čin,
jen toho dosáhli, že jedenkrát
je přece stihne zasloužený trest!
Nuž, ctím-li ještě Dia věčného,
to dobře věz a na to přísahám:
Bud' strůjce toho pohřbu lapíte
a ke mně přivedete, nebo vám
pak nepostačí jenom pouhá smrt;
já vás dám dříve mučit zaživa,
až vyjevíte onen zpupný čin,
necht' zvíte, odkud třeba bráti zisk,
tam v budoucnosti necht' jej loupíte,
a nechat' poznáte, že ze všeho
se nesmí hledět jenom kořistit.
Zisk hanebný přec lidem přináší
víc záhuby než blaha v životě.

HLÍDAČ:

Smím mluvit, či mám odtud odejít?

KREÓN:

Což nevíš, že je mi už protivná
tvá řeč?

HLÍDAČ:

Co hněte: sluch, či duši tvou?

KREÓN:

Nač pátráš, odkud je má nevole?

HLÍDAČ:

Ten strůjce trápí srdce tvé, já sluch!

KREÓN:

Ha, jaký jsi ty chytrák prohnany!

HLÍDAČ:

Však já jsem věru nespáchal ten čin!

KREÓN:

I ano, zaprodal jsi duši svou!

HLÍDAČ:

Och, běda! Zle je, má-li mínění
tak klamně člověk, jenž si umínil!

KREÓN:

Nu, jen si vtipkuj s tím svým míněním.
Však neudáte-li mi viníka,

tím buďte jisti, že si řeknete,
že bída provází zisk nečestný!

Odejde do domu s průvodem.

HLÍDAČ (*za ním*):

Kéž jen se šťastně najde! Ale ať
se chytí nebo ne – to rozhodne
jen osud – mne už tady nespatříš!
A nyní bohům vroucně děkuji,
že proti všemu očekávání
jsem s kůží zdravou odtud vyvázl!

Odkvapí.

SBOR:

Mnoho je na světě mocného,
nic však mocnější člověka.
On i za větrů bouřlivých
přes moře siné se vydává
a proniká přívalem hlučných vln,
jež smáčejí jeho loď.
I Zemi, nejvyšší ze všech božstev,
neúnavnou a nezmařilou, rok co rok
sužuje pluhem, jež obrací sem a tam,
když s plemenem koní brázdí půdu.
On též do léček úskočných
lapá bystrého ptactva rod,
loví divoké zvěře dav,
tvorstvo žijící v hlubinách vln
zná chytati do smyček spletených v síť,
ten důvtipu plný muž!

I šelmu, žijící volně v horách,
ovládá bezpečně silou své myšlenky,
ohřívanou šíj koně si krotí jhem,
i horského nezdolného býka.
On mluvu si osvojil též
i hbitého myšlení um
a vypěstil pudy sdružovat se do měst;
zná unikat mrazů nevládných
jasným střelám i lijákům,
jsa důmyslu pln; a žádné věci budoucí
se bez důmyslu nechápe.
Jen smrti uniknout neumí;
jak ujít však těžkým nemocem,
V tom se vyzná.
Tu obratnost maje a vtip
i moudrost, již netušil sám,
hned k dobru se kloní, hned zas ke zlu chýlí.
Kdo zákonů své otčiny dbá
i přísahou posvěcených práv,
ten povznáší vlast; však ten je vlasti nehoden,
kdo směle zlu se oddává.
Kéž nikdy nesdílí můj krb
a dalek je mému smýšlení ten,
kdo tak jedná!

HLÍDAČ přivádí na scénu ANTIGONU.

NÁČELNÍK:

Aj, jaký to div! Jsem rozpaků pln!
Jak popřítí mám, když to bezpečně vím,
že ta dívka zde je Antigoné?
Ty nešťastná

a nešťastným zplozená otcem! Co to?
Což vedou tě sem, žes nedbala nic
slov zákazu králova? Chytli tě snad,
kdyžs jednala nerozumně?

HLÍDAČ (*přiváděje ANTIGONU*):

Tot' ta, jež vykonala onen čin;
my při pohřbu ji chytli. Kde je Kreón?

NÁČELNÍK:

Hle, tu se vrací z domu, právě vhod.

KREÓN (*vycházeje*):

Co je? A k čemu vhod se navracím?

HLÍDAČ:

Ach, pane, člověk nemá ničeho
se zříkat přísežně, neb rozvaha
jej často potom z klamu usvědčí.
Hle, já jsem tvrdil, tvými hrozbami
tak zlekán, že sem nikdy nepřijdu.
Však náhlé, netušené radosti
se nevyrovná žádná jiná slast,
i přicházím, ač vázán přísahou:
Zde vedu dívku, kterou při pohřbu
jsme chytli. Ted' se nelosovalo;
ten šťastný lov je můj a ničí víc!
A nyní, pane, vezmi si ji sám
a po svém přání se jí vyptávej
a pátrej. Ale já si zasloužím
být viny prost a ujít pohromě.

KREÓN:

A kde a jaks tu dívku přistihl?

HLÍDAČ:

Když pohřbívala bratra; ted' víš vše.

KREÓN:

A je to pravda? Víš, co povídáš?

HLÍDAČ:

Já pohřbívat ji viděl přes zákaz
to tělo: mluvím jasně, zřetelně?

KREÓN:

A jaks ji viděl, jaks ji přistihl?

HLÍDAČ:

To bylo tak: Já navrátil se zpět,
zle zděšen těmi tvými hrozbami
a všechn prach jsme smetli, který kryl
tu mrtvolu, a tělo tlející
jsme dobře očistili. Nato pak
jsme po větru si na svah usedli,
by nešel na nás zápach z mrtvého.
Druh dráždil druha výtkou, nadávkou
i hrozbou, kdo by snad byl nedbalý,
a tak čas utíkal, až zářivý
kruh slunce dostih' středu blankytu
a vedro pálilo. Tu najednou
se zdvihla hrozná bouře od země
a vířila až k nebi, plníc pláň

a rvouc vše listí z háje na pláni;
i širý vzduch byl pln té vichřice.
My přimhouřili zrak a snášeli
to boží dopuštění. Konečně
pak bouře přešla, a vtom spatříme
tu dívku! Ona hořce zaúpí,
tak pronikavým hlasem jako pták,
když spatří hnízdo prázdné, bez mláďat.
I ona, vidouc holou mrtvolu,
se jala kvílet, začla bédovat
a proklínala činu původce.
I snáší ihned v hrsti suchou prst'
a z konve krásně kuté, měděné
kol těla trojí oběť ulévá.
Jak jsme to zhlédli, hned k ní spěcháme
a lapíme ji: ale ona nic
se nezalekla; my ji vinili
i z činu prvního i z tohoto:
a ona nezapřela zhola nic.
Já plesal – přec však mě to bolelo.
Sám ujít pohromě je sladké sic,
však přitom do ní uvést milé své
je bolestné. Leč všecko ostatní
je pro mne ničím proti spáse mé!

KREÓN (*k ANTIGONĚ*):

Ty tam, jež kloníš hlavu k zemi, slyš:
Zda znáš se k činu, či jej zapíráš?

ANTIGONÉ:

Já znám se k němu, nezapírám nic.

KREÓN (*k HLÍDAČI*):

Ty můžeš odtud volně odejít,
kam chceš: jsi zproštěn těžké viny té.

HLÍDAČ se vzdálí.

KREÓN (*k ANTIGONĚ*):

A ty mi pověz – zkrátka, bez oklik –
zda znalas vyhlášku a zákaz můj?

ANTIGONÉ:

Ó znala, jak by ne: byl znám přec všem.

KREÓN:

A osmělila ses jej přestoupit?

ANTIGONÉ:

Ten zákaz přec mi neohlásil Zeus,
ni Diké, družka bohů podsvětních,
zde takové nám řády nedala.
A nemyslila jsem, že takovou
má moc tvůj zákaz – dal jej smrtelník! –
že moh' by platit víc než nepsané
a neochvějné bohů zákony.
Ty nežijí jen včera nebo dnes,
však věčně, aniž víme, kdo je dal.
A pro ně nechtěla jsem od bohů
být trestána, i nelekla jsem se
zde ničí vůle. Věděla jsem přec,
že zemru: jak by ne? I kdybys ty
to nebyl vyhlašoval. Zemru-li
však před svým časem, to mám za zisk jen.

Kdo žije v hojných strastech jako já,
zdaž není pro něj ziskem zemřítí?
Však zdá-li se ti čin můj zpozdilý,
aj, kárá zpozdilec mou zpozdilost.

NÁČELNÍK:

Ta dívka jeví drzost po drsném
svém otci: neumí zlu ustoupit.

KREÓN:

Však věř, že mysl příliš zarytá
se nejspíš zhrouť. Ocel nejtvrdší,
když zkřehne, v žáru ohně svařena,
se nejčastěji zláme, popraská;
a nepatrnou uzdou zkrotí
se i bujná koně. Kdo je otrokem
svých bližních, nesmí smýšlet vysoko.

Ukazuje na ANTIGONU.

Ta znala jednat zpupně tehdy již,
když překročila dané příkazy,
a druhá zpupnost, když to spáchala,
je chlubit se a činu tomu smát.
Toť nejsem už já mužem, ona jest
jím sama, projde-li jí beztrestně
ta troufalost! Však ať mi bližší je
než vlastní sestra, ba než celý rod,
přec ji ni sestru její nemine
los nejhroznější – neboť viním teď
i sestru z piklů při tom pohřbení!
Nuž zavolejte mi ji! Zřel jsem ji

ted' v domě řídit jako šílenou,
a tak se prozrazuje nezřídká
zlé svědomí už předem u mnohých,
kdo ve tmách osnují věc ničemnou.
A ovšem nenávidím *toho* též,
kdo přistižen byv při zlém konání,
svůj čin se potom snaží okrášlit.

ANTIGONÉ:

Chceš něco víc než vzít a zabít mne?

KREÓN:

Já? Nechci: to mi zcela postačí.

ANTIGONÉ:

Nač váháš tedy? Nelíbí se mi
z tvých řečí nic a též si nepřeji,
by se mi někdy něco líbilo;
a tobě protivno, co činím já.
Však čím bych došla slávy slavnější
než tímto, že jsem bratra pohřbila?

Ukazuje na SBOR.

Ti všichni by to jistě schválili,
jen kdyby strach jim jazyk nepoutal.
Být tyranem však je věc příjemná,
jak z mnohých příčin, tak i proto, že
smí jednati i mluvit, jak chce sám.

KREÓN:

To vidíš jen ty sama z Thébanů!

ANTIGONÉ:

I ti to zří, však mlčí před tebou.

KREÓN:

A nestydíš se od nich lišiti?

ANTIGONÉ:

Ctít bratra netřeba se styděti.

KREÓN:

A ten, ježž zabil, není bratr tvůj?

ANTIGONÉ:

Je bratr můj, z týchž rodičů jak já!

KREÓN:

Proč tedy prvého ctíš bezbožně?

ANTIGONÉ:

V tom za pravdu ti nedá nebožtík!

KREÓN:

Když jej jak bezbožníka stejně ctíš!

ANTIGONÉ:

Ne otrok, nýbrž bratr zahynul!

KREÓN:

Však hubil vlast, a ten se za ni bil!

ANTIGONÉ:

Však přesto rovných práv si žádá Smrt.

KREÓN:

Ne, dobrý nemá zlému roven být!

ANTIGONÉ:

Kdož ví, zda dole platí názor tvůj!?

KREÓN:

I mrtvý nepřítel je nemilý.

ANTIGONÉ (*prudce*):

Jen lásku umím sdílet, a ne zášť.

KREÓN:

Když lásku, tedy miluj – v podsvětí!
Mnou žena nepovládne, co jsem živ!

Ve vratech se zjeví plačící ISMÉNÉ, vedená sluhou.

NÁČELNÍK:

Však hle, tam u vrat je Isméné,
jež prolévá slzy pro sestru svou!
Mrak čelo jí pokrývá, ruměnou tvář
jí zohyzdil též
a líce spanilé skrápí.

KREÓN:

Slyš ty, jež lnulas ke mně v domě mém
jak zmije, krev mi sála potají,
a já jsem nevěděl, že zkázy dvě
a záhuby si živím pro svůj trůn –
nuž pověz, přiznáváš se k účasti
v tom pohřbu, či chceš odpřísáhnout vše?

ISMÉNÉ (*kynouc ANTIGONĚ*):

Jsem vinna, je-li vinna sestra má;
mám účast ve všem, nesu s ní svůj díl.

ANTIGONÉ:

To Spravedlnost nesmí dopustit!
Tys nechtěla, já nepřibrala tě!

ISMÉNÉ:

Však nestydím se v neštěstí tvém být
ti družkou v plavbě bouří útrap zlých.

ANTIGONÉ:

Kdo jednal, Hádés ví a podsvětí!
K té nemám cit, jež cítí slovy jen.

ISMÉNÉ:

Ach, sestro, nezamítej účast mou
ni v smrti, ni v tom pohřbu bratrově!

ANTIGONÉ:

Ne, se mnou nezemřeš, a čeho ty
ses netkla, nechej: má smrt postačí.

ISMÉNÉ:

Však co mám ze života bez tebe?

ANTIGONÉ:

Zde Kreón, ptej se: vždyť jen jeho dbáš!

ISMÉNÉ:

Proč mě tak týráš? Nemáš z toho nic!

ANTIGONÉ:

Ten výsměch bolí – je-li to výsměch.

ISMÉNÉ:

Nuž v čem ti mohu jinak prospěti?

ANTIGONÉ:

Spas sebe! Přeji ti, bys vyvázla.

ISMÉNÉ:

Och, běda, nemám sdílet osud tvůj?

ANTIGONÉ:

Tys vyvolila život, a já smrt.

ISMÉNÉ:

Ach ano, ale řekla jsem ti proč!

ANTIGONÉ:

Tys *těm* vděk činit chtěla, *oněm* já.

ISMÉNÉ:

Však stejně jsme se provinily přec!

ANTIGONÉ:

Bud' klidná! Ty přec žiješ, duše má
však dávno mrtva, mrtvým na prospěch.

KREÓN:

Ty dívky tuším rozum ztratily,
ta právě teď – ta jak se zrodila!

ISMÉNÉ:

Ó králi, ve zlu člověk pozbývá
i toho rozumu, jež život dal!

KREÓN:

Ty ano, zlo když pášeš se zlými.

ISMÉNÉ:

Ach, nač mám žít já sama bez sestry?

KREÓN:

Zde o té nemluv, po té veta již!

ISMÉNÉ:

Chceš zabít svého syna nevěstu?

KREÓN:

I z jiných žen lze plodit děti přec!

ISMÉNÉ:

Leč bez souladu, který poutá je!

KREÓN:

Dát synu špatnou ženu nemám chuť.

ISMÉNÉ:

Jak málo ctí tě otec, Haimóne!

KREÓN:

Jsi protivná už i s tím sňatkem svým!

NÁČELNÍK:

Což vskutku o ni syna oloupíš?

KREÓN:

Té svatbě Hádés konec učiní.

NÁČELNÍK:

Jsi tedy rozhodnut ji usmrtit?

KREÓN:

Já sám i ty!

K průvodcům.

Nuž čile, sluhové,
a odved'te je dovnitř! Uvěznit
je třeba, nedopřát jim volnosti!
Vždyť prchají i chrabří, vidí-li,
že konec života je nablízku!

Sluhové odvádějí ANTIGONU i ISMÉNU do paláce. KREÓN zůstane v zamyšlení.

SBOR:

Ó, blažení ti, jejichž život nezakusil zla!
Neb jestliže někomu řízením božím je otřesen dům,
už nikdy ho nemíjí kletba a stíhá celý rod:
jak vlny moře vzduťého,
kdykoli vírné vichřice
se rozzuří, ženouce přes tmavé hlubiny pěnu vln,
jež valí černý rmut

až z hloubi ode dna,
co větrů stonem hřímají bičované břehy.
Tak od dávných dob i v domě krále Labdaka
je zřít, jak se množí osudu rány již od předků,
a nižádný člen se jich nemůže zprostit: jsou bez konce.
To nějaký bůh je kácí v prach!
Poslední teď již ratolest
se zaskvěla v rodině Oidipa svitem zářivým,
i tu však zastírá
teď bohů podsvětních
prach krvavý i zpozdilost slov a mstivé zaslepení.
Jaký, ó Die, lidský vzor
by zadržet mohl tvoji moc,
již nemůže spoutat ni krotitel všeho, Spánek,
ni měsíců neúnavných běh?
Neboť jsi věčný, nestárneš časem,
vladaři olympských výšin,
mihotnou září planoucích.
Jak dříve, tak i napříště
a navěky povládne tento řád:
že pohromě usouzené
nadobro neujde v životě lidském nic.
Neboť naděje těkavá
je na prospěch mnohému člověku,
však pro mnohé mámením lehkověrných tužeb.
Jde k tomu, kdo netuší zlého nic,
pokud si nohy nespálí ohněm.
Kdosi moudrostí veden
proslulý výrok světu dal:
že dobrem zlo se zdává těm,
jimž zavádí do pohrom duši bůh;

pak pohromě nelze ujít,
neboť je postihne za velmi krátký čas.

Přichází HAIMÓN.

NÁČELNÍK (*vida ho, ke KREONTOVI*):

Hle, tam jde Haimón, z dětí tvých všech
plod poslední! Zdalipak přichází sem,
sám zarmoucen nad sudbou nevěsty své,
pln bolesti nad zmarem sňatku?

KREÓN:

To lépe nežli věštci zvíme hned.

Vstoupí HAIMÓN.

Snad nepřicházíš, synu, roztrpčen
jsa zlostí na mne, když ses dověděl,
že rozhodnuto o tvé snoubence?
Či máš mě rád, necht' jednám jakkoli?

HAIMÓN:

Jsem, otče, tvůj. Dle dobrých zásad svých
mě řídíš, já pak vždy jich poslechnu.
A sňatku žádného si nebudu
výš cenit nad tvé dobré vedení.

KREÓN:

Ba, synu, tak je třeba smýšleti:
že vůle otcova je nadevše.
Vždyť proto touží lidé děti mít

a poslušně je doma vychovat,
by odplácely nepříteli zlem
a s otcem přítele si vážily.
Však plodí-li kdo děti nezdárné,
co říci o něm, leč že sobě strast
v nich zplodil, v očích nepřátel pak smích?
A proto, synu, nikdy pro rozkoš
a ženu nepozbývej myslí: Věř,
zlá žena v domě jako manželka
ta mrazí v objetí! Neb jaký vřed
je horší pro tělo než přítel zlý?
Nuž odvrhni tu dívku od sebe
jak nepřítel, nech, ať v podsvětí
se s někým zasnoubí! Já veřejně
ji přistihl, jak ona jediná
mi kladla odpor ze všech občanů,
i nestanu se lhářem před obcí
a usmrtím ji! Proto nechat' si
jen vzývá Dia, rodu ochránce!
Když ve svém domě takovou nekázeň
si odchovám, tím hůř pak u cizích!
Kdo v domě svém je dobrým člověkem,
i v obci objeví se pořádným;
kdo přestoupí však zpupně zákony,
či chce snad předpisovat vladaři,
ten pochvaly mé nikdy nedojde.
Kdo zvolen obcí, toho každý má
být poslušen jak v dobrém, tak i zlém,
a ve velkém, i v malém. Takový
muž, doufám, též by vládl dobře sám
a dal by se i dobře ovládat,

a v bouři bitevní jsa postaven,
by pevně stál jak řádný bojovník.
Nic není nad nekázeň horšího.
Ta ničí města a ta vyvrací
i příbytky, ta zvrací na útěk
i řady spojenců. Však poslušnost
čet spořádaných mnohé zachrání.
A proto třeba šetřit příkazů
a v ničem nepodléhat ženštině.
Líp mužem – nutno-li – být poražen:
kdo směl by říkat, že jsme v moci žen?

NÁČELNÍK:

Já myslím – pakli mne snad nešálí
můj dlouhý věk –, že mluvíš rozumně.

HAIMÓN:

Ach, otče, bozi rozum vštěpují
nám lidem, nejdražší náš majetek.
A já – já nechci, ani nemohu
snad říci, že je tvá řeč nesprávná;
však dobrý názor může míti přec
i jiný člověk. Nuže pohled': Mně
lze pozorovat ve tvém zájmu vše,
co mluví kdo a koná, vytýká.
Tvé oko děsí muže prostého
a nikdo neužívá před tebou
takových slov, jež se ti nelíbí.
Však já to mohu skrytě vyslechnout,
jak nad tou dívkou obec běduje:
že ona, jež si toho nejméně

zaslouží ze všech žen, má zahynout
tak bídně pro svůj krásný, slavný čin.
Když svého bratra, v boji padlého,
jenž nebyl pohřben, od hltavých psů
a dravců nenechala rozsápat,
zdaž prý si nezaslouží skvělé cti?
Ten tajný hlas jde tiše po obci.
Ach, otče, žádný statek pozemský
mi není cennější než štěstí tvé.
Či co je dětem větší ozdobou
než vzkvétající sláva otcova,
a co je otci dražší u dítek?
Nuž, nenos v srdci jen tu myšlenku,
že co díš ty, je správné, jinak nic.
Kdo myslí, že jen sám je rozumný
a řečí, duchem jiné předčí pak,
ten bývá shledán prázdným, jestliže
své nitro odkryje. A mnohému
se přiučovat a být povolný,
to není muži k necti, i když mnoho zná.
Hle, stromy při divokých bystřinách
své větve chrání tím, že povolí;
však vzepřou-li se, proud je vyvrátí.
Kdo napne pevně lano, řídě loď,
a nepovolí, převrátí se s ní
a pluje potom s kýlem nad vodou.
Nuž, povol v nitru, změň své smýšlení!
Jsem mladší, ale smím-li pronést též
svůj názor, myslím, že je nejlépe
být mužem, který všemu rozumí;
dát poučit se tím, kdo dobře radí!

NÁČELNÍK:

Ó pane, ty se pouč od něho,
ač mluví-li co vhod, a ty zas jím!
Neb oba dva jste dobře mluvili.

KREÓN:

Jak, ve svém věku máme rozumu
se učit od tohoto mladíčka?

HAIMÓN:

Však žádné špatnosti! A jsem-li mlád,
hled' spíše na mou věc než na věk můj!

KREÓN:

A jakou věc: snad neposlušné ctít?

HAIMÓN:

Ne, špatné ctít bych ani nežádal!

KREÓN:

Což není ona stížena tím zlem?

HAIMÓN:

Tak celá obec thébská nesoudí.

KREÓN:

Má obec rozkazovat místo mne?

HAIMÓN:

Hle, jakš ted' tuze mladě promluvil!

KREÓN:

Mám vládnout pro jiné, či pro sebe?

HAIMÓN:

Kde vládne jeden muž, je po obci!

KREÓN:

Což není obec panstvím vládcovým?

HAIMÓN:

Pak můžeš vládnout prázdné zemi sám!

KREÓN:

On za tu ženu tuším bojuje!

HAIMÓN:

Ač jsi-li ženou ty! Dbám o tebe!

KREÓN:

Proč s otcem svým se přeš, ty proklatče!?

HAIMÓN:

Ba, zřím, že proti právu chybuješ!

KREÓN:

Jak, chybuji, když ctím svou důstojnost?

HAIMÓN:

Té nectíš, na boží-li šlapeš čest.

KREÓN:

Ty podlá myslí, ženě propadlá!

HAIMÓN:

Však nepropadla žádné špatnosti!

KREÓN:

Vždyť hájíš jen a jen tu ženštinu!

HAIMÓN:

A tebe, sebe, bohy podsvětní!

KREÓN:

Nech tlachů svých, ty ženin otroku!

HAIMÓN:

Chceš mluvit, sám však slyšet nechceš nic!

KREÓN:

S ní zaživa se nesmíš oženit!

HAIMÓN:

Nuž zemře: zemrouc kohos usmrtí!

KREÓN:

Jak, ty jdeš s drzou hrozbou proti mně?

HAIMÓN:

Toť hrozba, potírati nerozum?

KREÓN:

Můj s pláčem napravíš, ty bezhlavý!

HAIMÓN:

Ty třeštíš, děl bych – jsi však otec můj.

KREÓN:

Aj, vskutku? Při nebesích, tím bud' jist
že ztrestám urážky i výsměch tvůj!

K jednomu z průvodců.

Jdi pro tu ohavu, by zemřela
zde přímo před očima snoubence!

HAIMÓN:

Mně před očima nesmí zahynout,
to nedoufej, a ty už nespatriš
mou hlavu nikdy zrakem svým, a pak
zuř na ty z přátel, jimž to po chuti!

Odběhne.

NÁČELNÍK:

Ten jinoch, pane, v hněvu odkvapil:
zlost mladé mysli bývá hrozivá!

KREÓN:

At' jde a jedná třebaš nadlidsky,
ty dívky osudu však nezbaví!

NÁČELNÍK:

Nuž zamýšlíš je obě usmrtit?

KREÓN:

Tu ne, jež ničeho se nedotkla.

NÁČELNÍK:

A jakou smrtí *ji* chceš utratit?

KREÓN:

V kraj liduprázdný chci *ji* zavést
a v skalní kobce živou uzavřít
a předložím jí něco pokrmu,
jen co bych ušel hříchu, aby stát
náš celý nebyl vraždou poskvrněn.
Tam může prosit Háda, kterého
ctí z bohů jediného, snad jí dá
i život; nebo pozná aspoň teď,
že marno to ctít, co je v Hádu už.

Odejde do domu.

SBOR:

Ó Eróte, v bojích vítězný,
ó Eróte, vrháš se na stáda,
na hebkých líčkách dívčiných
rozléváš kouzlo klidu nočního;
ty zalétáš i přes mořskou tůň,
zalétáš v chýše venkovské;
žádný nesmrtelný bůh
nemůže uniknout
tobě a nižádný křehký lidský tvor;
koho jsi zajal, ten šílí.
Ty strhuješ k nepravostem zlým
i lidi smýšlení řádného;
ty jsi vznítit i tento svár
otce a syna, krví spřízněných,
a patrně, že vítězem jest

očí nevěsty ladné vděk,
mocných řádů a práv
důvěrný společník.
Stále si pohrává lásky bohyně,
bez boje vítězí.

Sluhové vyvádějí z paláce ANTIGONU.

NÁČELNÍK:

Již z rozkazů krále se vymykám též,
když vidím ten zjev, a zdržet proud slz
mi nemožno již, když Antigonu
zde vidím, jak odchází v svatební síň,
jež spánkem věčným vše daří.

ANTIGONÉ:

Ó vizte, občané otčiny mé,
jak poslední cestou se ubírám,
jak již naposled pohlížím
na zářící sluneční svit,
a nikdy víc: všehubná Smrt
živoucí mne odvádí již
na břehy styžské.
Mně nezdařil se manželství los,
mne neopěval svatební zpěv
při sňatku s ženichem mým: a nyní
s Acherontem se zasnoubím.

NÁČELNÍK:

Však zdobena slávou a chválou všech
se ubíráš tam v tu zemřelých skrýš:
ni hlodavá nemoc tě nesklála v hrob,

ni smrtícím mečem tě nestihla smrt,
však z vlastní vůle a z lidí jen ty
již zaživa do Hádu vstoupíš.

ANTIGONÉ:

Já slyšela, že žalostná smrt
kdys postihla dceru Tantala
Niobu na sráze sipylském:
tak jako pevný břechťanu peň
ji opředl nový útvar skal;
zvěst pak vypráví, že se i teď
rozplývá v slzách,
a stále ji smáčí déšť a sníh,
zpod slzavých víček se řine jí pláč,
skrápěje její hrud'! – Mne také
osud ukládá ve věčný sen!

NÁČELNÍK:

Ta z bohů vzešla a bohyní jest.
Ale my jsme jen lidé a lidský náš rod.
Však velkou je ctí mít po smrti své
los takový, jaký je bohům přán.

ANTIGONÉ:

Ach, běda mi!
Ty se mi směješ! Pro bohy otcovské,
proč zaživa takto mne urážíš,
proč ne, až zemru?
Ó ty má otčino,
ó vzácní občané vlasti!
Ach, žel! Vy čisté prameny Dirčiny,

ty posvátný okrsku krásnovozých Théb,
já za svědky беру si aspoň vás,
jak neželena, neoplakána přáteli
dle krutého příkazu odcházím
v to nezvyklé podzemní vězení!
Ó žel, já neblahá!
Ni na zemi ni v říši Stínů,
ni u živých ni u mrtvých domova nemám!

NÁČELNÍK:

Tys došla na vrchol smělosti
a o vysoký Práva trůn
jsi klopýtla, ó dítě mé!
Však pykáš za hříchy svých předků!

ANTIGONÉ:

Tys v prsou mých
probudil nejžalostnější vzpomínky,
ten bezměrný nad mým otcem žal
i nade vší sudbou,
která stíhá náš rod,
slavné Labdakovce!
Ach, žel! Ty hříšné lůžko otcovské,
ty manželský svazku syna s rodičkou,
v němž otec můj s matkou neblahou žil
a z něhož jsem se zrodila též, já nešťastná!
A k těm teď odcházím přebývat,
jsouc neprovdána a prokleta!
Ó žel, jak záhubný
byl sňatek tvůj, ó drahý bratře!
Ač mrtev jsi již, mne živoucí jsi zničil!

NÁČELNÍK:

Je zbožné mrtvé zbožně ctít,
však moci vládce mocného
se vzdorovati nesluší.
Tys klesla vlastní horlivostí.

ANTIGONÉ:

Ach, bez přátel, bez slzy jediné
a bez písni svatebních vedena jsem
cestou smrti, já neblahá!
Nikdy se nesmím již dívat, já nešťastná,
do svaté záře sluneční!
Ani jediný přítel nelká,
nikdo nepláče nad mou sudbou!

KREÓN (*vychází z paláce; k sluhům*):

Což nevíte, že nikdo před smrtí
by lkát a bědovati neustal?
Pryč s ní co nejrychleji! V klenutou
ji uzavřete hrobku, jak jsem děl,
a zanechte ji samu sobě tam,
ať má už zemřít nebo dále žít
jak nevěsta v té síni pohřební!
Však my jsme čisti, co se dívky tkne:
jen styku s lidmi bude zbavena.

ANTIGONÉ:

Ó hrobko, ó ty síni svatební,
ó podzemský ty věčný žaláři,
jdu tam k svým drahým, kterých přijala
už velký počet mezi zesnulé
ctná Persefoné, když je stihla smrt.

Já poslední a nejbídnější z nich
jdu tam, než žití běh mi uplynul.
Však tou se kojím mocnou nadějí,
že přijdu milá otci, matce též,
i tobě milá, drahý bratře můj.
Já po smrti vás čistě umyla
svou vlastní rukou, ustrojila vás
a v hrobě obětí vás uctila,
a nyní, Polyneiku, pohřbivši
tvé tělo, takovou mám odměnu.
Král Kreón prohlásil to za zločin
a drzý smělý čin, drahý bratře můj.
Ted' odvádí mě odtud násilně,
a já jsem nepoznala manželské
ni lásky ani zpěvů svatebních
a nedočkala jsem se sňatku dne
ni dítek – a ted' kráčím, od přátel
všech opuštěna, ach, já nešťastná,
v to mrtvých – živá! – sídlo pod zemí.
A jaký boží řád jsem zmarnila?
Já neblahá, nač ještě vzhlížeti
mám k bohům? Koho volat na pomoc?
Čin zbožný vytknout mi jak bezbožnost:
nuž schvalují-li bozi tento trest,
snad poznám v Hádu, že jsem chybila;
však chybují-li tito – horší zlo
ať mine je, než to, co křivě činí mně!

NÁČELNÍK:

Tou dívkou zmítá ještě i ted'
týž vášně vír!

KREÓN:

Však ti, kdo ji vedou, až stihne je trest,
ti zplácí, že byli tak liknaví!

NÁČELNÍK:

Ó běda, ta slova mi praví, že smrt
je nablízku již.

KREÓN:

Ba, nekoj se nikterak nadějí tou,
že to dopadne jinak: vše splní se teď!

ANTIGONÉ:

Ó vlasti, ó Théby, rodiště mé,
ó bohové
mých předků, jdu na smrt, již přišel můj čas,
jdu – poslední potomek vladařů Théb.
Ó vizte mě zde,
jak trpím zle, a kdo trestá mě tak,
že zbožně jsem ctíla, co zbožné.

Sluhové odvedou ANTIGONU.

SBOR:

Týž los přinutil též Danau půvabnou
zaměnit nebeský svit za temnou kovovou síň.
Ukryta v kobce, podobné hrobu,
v zajetí byla držena;
a slavný byl přec i její rod, ó dítě mé,
a pěstila símě, jímž zlatý déšť Diův jí oplodnil klín.
Však osudu moc je úžasná.
Té neunikne bohatství

ni mocná zbraň ni hradební zeď
ni koráby černé, bičující moře.

Také Édónů král, prchlivý Lykúrgos,
pro svůj výsměch a vztek těžce byl uvězněn.
Uzavřen pevně od Dionýsa
úpěl ve skalním žaláři.
Byl vyhojen tak jeho bujný vzdor a zuřivost,
a poznal sám, že v šílenství jen svým jazykem zlým
se dotýkal syna božího.
On rušil mainad orgie
i rozjásaný pochodní žár
a dráždil Múzy, milovné hry píšťal.

TEIRESIÁS (*vystoupí, veden hochem, slepý*):
Ó thébští páni, jdeme společně,
dva jedním zrakem hledíce; neb jít
je možno slepcům jenom s průvodcem.

KREÓN:
Ó Teiresio, co se stalo zas?

TEIRESIÁS:
Já povím, ty však věštce poslechni.

KREÓN:
Já nikdy rady tvé se nestrani!

TEIRESIÁS:
A protos řídil šťastně města loď.

KREÓN:

Žes prospěl mi, to mohu dosvědčit.

TEIRESIÁS:

Nuž věz: teď na ostří jsi osudu!

KREÓN:

Co je? Mne mrazí tato slova tvá!

TEIRESIÁS:

Mým uměním to poznáš, jenom slyš!
Já na své staré sídlo věštecké
si usedl, kde ptactvo veškeré
se shromažďuje, a tu zaslechnu
hlas ptáků neobvyklý: divokým
a pomateným skřekem křičeli.
Já poznal, že se rvou až do krve:
zněl jasně tlukot jejich perutí.
I leknu se, hned oltář rozžehnu
a zapaluji oběť; plamen však
se z žertvy nezdvíhal, tuk rozpouštěl
se na popelu, prýště z tučných kýt,
jež prosty obalu tu ležely.
Zde tento hoch mi všechno vyprávěl,
že oběť sledují zlá znamení
a že se věštná žertva nedaří.
Ten hoch je vůdcem mně, já jiným zas –
Ten neduh obce zavinils ty sám!
Neb naše svaté krby, oltáře,
jsou plny krmě pro dravce a psy,
již padlý Polyneikés nešťastný
jim poskytl. A proto nechtějí

už přijmout od nás bozi plamen kýt
ni prosby obětní, a proto pták
již zvuky blahozvěstné nekřičí,
když nažrán tučné krve padlého.

Nuž rozvaž to, ó synu! Chybovat
je společné všem lidem smrtelným;
však chybí-li kdo, není bláhový
ni bezhlavý, když, klesnuv v pohromu,
se snaží chybu zhojit a je ústupný.
Být tvrdošijný – tot' být zpozdilý.
Nuž dbej mé rady, nemuč padlého.
Což je to mužné vraždit mrtvolu?
To k tvému dobru s dobrou rozvahou
ti pravím; a je milé poučit
se dobrou radou, je-li prospěšná.

KREÓN:

Ó starče, všichni na mne míříte
jak střelci do terče; i s věštestvím
jste na mne přišli! Však cech věštecký
mě dávno zradil již a zaprodal.
Jen vydělávejte a kupujte
si drahé kovy, zlato indické:
však Polyneika nepochováte!
Ni kdyby orli, ptáci Diovi,
ho chtěli roznést sobě za pokrm
až před trůn Diův, věru ani pak
ho nedovolím pohřbít, poskvrny
se nezaleknu! Bohy poskvrnit
tvor lidský nemůže, to dobře vím!
Však, Teiresio starý, hanebně

i mocní klesají, když zkrášlují
jen pro zisk slovy věci hanebné!

TEIRESIÁS:

Ach!

Kdo ví a umí ještě povážit –

KREÓN:

Nuž co? A co to díš tak povšechně?

TEIRESIÁS:

– že rozvaha je statek nejlepší?!

KREÓN:

As jako hloupost škodou největší!

TEIRESIÁS:

A ty jsi právě pln té choroby!

KREÓN:

Já nechci věštci splácet urážky.

TEIRESIÁS:

Však splácíš: nazýváš mé věštby lží!

KREÓN:

Jsou všichni věštci stříbra dychtiví.

TEIRESIÁS:

A tyran miluje zas mrzký zisk!

KREÓN:

Zda víš, že takto mluvíš k vladaři?

TEIRESIÁS:

Vím; zachránil jsi město radou mou!

KREÓN:

Jsi moudrý věštec, ale křivdíš rád.

TEIRESIÁS:

Mám prozradit, co tajím v srdci svém?

KREÓN:

Jen prozrad', ale nemluv pro zisk jen!

TEIRESIÁS:

Ba pro tvůj zisk už asi nikoli!

KREÓN:

Mou mysl nezakoupíš, tím buď jist!

TEIRESIÁS:

Nuž dobře! Věz, že mnoha oběhů
kol slunečních se nedožiješ již,
a za ty mrtvé jinou mrtvolu,
plod vlastní krve, budeš nucen dát:
žes pod zem sklál, co bylo na světě,
a duši nectně zavřel do hrobu,
a mrtvému žes rovu nedopřál
ni pocty pohřební a bráníš mu
též sejít odtud k bohům podsvětním.

Ni ty ni bozi nebes nemáte
naň práva; jednáš tedy násilně.
I slídí po tobě už Lítice,
ty Hádovy i boží mstitelky,
jimž vzápětí jde zkáza: číhají,
až stejná hrůza tebe postihne.
A uvaž, mluvím-li, jsa podplacen;
neb za kratičkový čas to dosvědčí
i žen i mužů nářek v domě tvém –
Nuž tyto střely za tvé urážky
jsem vyslal jako střelec v srdce tvé,
v němž utkví pevně, ránu zapálí,
a palčivosti té se nevyhneš...

Ó hochu, odved' mě již domů zas,
by ten si vyléval zlost na mladších
a jazyk vypěstil si klidnější
a mysl rozváznější, než má teď!

Odejde s chlapcem.

NÁČELNÍK:

On s hroznou věštbou, pane, odešel,
a vím, že od těch dob, co šedý vlas
mi kryje hlavu místo černého,
nic nepromluvil v obci lživého!

KREÓN:

I já to vím a jsem pln neklidu.
Je hrozné povolit, však vzdorovat
a duši zkázou stihnout – hrozné též!

NÁČELNÍK:

Je třeba rozvahy, ó Kreonte!

KREÓN:

Nuž co mám činit? Pověz, poslechnu.

NÁČELNÍK:

Jdi, propusť dívku z kobky podzemní
a pohřbi pohozenou mrtvolu!

KREÓN:

To schvaluješ a v tom mám ustoupit?

NÁČELNÍK:

A ihned, pane! Lidi zlovolné
msta bohů rychlonohá stíhá vráz!

KREÓN:

Ach, měním ztěžka jen svůj úmysl!
Leč s nutností je marné bojovat.

NÁČELNÍK:

Jdi, učiň tak, ty sám a osobně!

KREÓN:

Hned půjdu, jak tu jsem. Hej, sluhové,
sem všichni, kde kdo jste, a sekyry
si vezměte a rychle na tu pláň!
Já sám pak po obratu mysli své,
sám uvězniv ji, sám ji vyprostím.
Mám strach, že v životě je nejlépe
vždy plnit stanovené zákony.

KREÓN odkvapí se sluhy a průvodem.

SBOR:

Ó bože přehojných jmen,
ty potomku Dia hřmícího
a chloubu thébské Semely!
Bdíš nad slavnou ikarskou zemí
a spravuješ hostinný úval
putnické Démétry,
bohyně laskavé.
Ó Bakchu, jenž dlíváš rád
i v Thébách, domově bakchantek,
tam, kde chladivý proud
vine se isménský a saně
kde setba vzešla zhoubná.

I dvojhlavý Parnásu vrch,
jenž jiskrných pochodní je pln,
a kastalské zřídlo tě vídává,
kde kórycké nymfy tě baví
svých sborů tanci a reji.
Úbočí nýských hor,
břečťanem vroubené,
i zelené pobřeží,
tak bohaté na révy plod,
k nám tě vysílá vždy,
v plesném když hlaholu božských písní
se ubíráš do tříd thébských.
To město nejvíce ze všech měst
ty sám i s mateří svou
daříš poctou největší.

I teď, kdy celá naše vlast
je schválena
chorobou ukrutnou,
sem krokem spásným zavítej k nám,
buď ze srázných parnaských skal,
nebo přes bouřný průliv mořský!

Ó hejsa, ty vůdce sboru hvězd,
jež plápoem sálají,
dozorce nočních jásoťů,
ty plémě Divo, zjev se nám,
ó pane náš,
s družinou bakchantek svých,
jež božským nadšením vzrušena jsouc,
tě provází, celou pak noc
slaví tanci Iakcha vládce.

PRVNÍ POSEL (*přicházejí ze strany*):

Théb staroslavných vzácní občané,
já nechci život lidský chváliti
ni hanět, ať se zdaří jakkoli.
Neb osud drtí, osud povznáší
jak nešťastného, tak i šťastného,
a co má přijít, nikdo netuší.
Byl kdysi Kreón hoden závisti,
když od nepřátel vlast nám zachránil
a přijal svrchovanou v zemi moc
a vládl, vzkvétal zdárným potomstvem.
To vše je teď to tam: Kdo radostí
je zbaven, ten už, myslím, nežije,
je živou mrtvolou. Necht' jeho dům
je skvěle bohat, nechat' jako král

si žije, nemá-li však radostí,
vše ostatní bych nevzal od něho
ni za stín dýmu místo rozkoší.

NÁČELNÍK:

Co strastného zas neseš pro krále?

PRVNÍ POSEL:

Jsou mrtvi; živí smrtí vinni jsou!

EURYDIKÉ otvírá vrata.

NÁČELNÍK:

Kdo koho zabil? Kdo to zhynul? Mluv!

PRVNÍ POSEL:

Je mrtev Haimón, sám se zavraždil.

EURYDIKÉ se lekne a ve mdlobách padne do náručí služek.

NÁČELNÍK:

Ó věštče, jak jsi splnil slovo své!

PRVNÍ POSEL:

A nyní uvažme, jak jednat dál!

NÁČELNÍK:

Hle, tu je Eurydiké ubohá,
choť Kreontova; z domu vychází,
buď náhodou, či slyšíc o synovi.

EURYDIKÉ se vzpamatuje.

EURYDIKÉ:

Já zaslechla tu zprávu, občané,
chtíc vyjít právě z domu, abych se
zde pomodlila k božské Palladě;
a jak jsem odsouvala závoru
a otvírala, udeří mě v sluch
ta zpráva o neštěstí v rodině;
mne schvátil děs, i padnu ve mdlobách
svým služkám v náruč. Nuže povězte
mi znovu, jaká byla ona zvěst?
Jsem strastí znalá, chci ji vyslechnout.

PRVNÍ POSEL:

Já, milá paní, byl jsem při tom sám
a slova pravdivého nesmlčím.
Nač bych tě šálil slovy hladkými,
jež by se objevila potom lží?
Vždyť pravda vyjde vždycky na povrch.

Já šel s tvým chotěm v jeho průvodě
až na tu pláň, kde ležel ubohý
trup Polyneikův od psů rozsápán.
I pomodlili jsme se k Hekatě
a k Hádovi, by ztišit ráčili
svůj hněv, a tělo svatou koupelí
jsme omyli a všechny ostatky
jsme na haluzích čerstvých spálili,
a z rodné prsti vysoký když rov
mu navršili, šli jsme k svatební
té dívky síni, hrobce kamenné.
A kdosi zaslechl už zpovzdáli
zvuk nářků hlasitých kol neblahé

té komory a jde to oznámit
hned Kreontovi. On se přiblíží
a tu mu zazní k sluchu nejasný
zvuk nářku žalného. I zaúpí
a vzkřikne bolně: „Ó já nebožák!
Což jsem snad věštcem? Je snad cesta má,
již nyní konám, nejnešťastnější
z mých cest, jež v životě jsem vykonal?
Hlas synův zní mi v sluch. Blíž, sluhové,
a rychle k hrobu, kámen odvalte,
jenž uzavírá rov, a vnikněte
až k ústí chodby rovu, pohleďte,
zda Haimónův to hlas, či bohův klam?“

My na ten vládcův rozkaz zděšený
jsme prohlíželi hrob a v pozadí
té kobky – oběšenou dívčinu
jsme našli, v smyčce z roušky skroucené;
a on – ležel na ní, objímal
jí tělo, na hrud' tiskna hlavu svou,
a na zmar sňatku s mrtvou naříkal
i na los nevěstin a otcův čin.
Ten, jak ho spatřil, strašně zaúpěl,
jde k němu, běduje a volá ho:
„Ó nešťastníku, cos to provedl?
Kams dal svůj rozum? Jaká osudná
tě rána sklála? Vyjdi, synu můj,
slyš, jak tě prosím pokorně – ó pojď!“

Syn pohlédl naň zrakem divokým,
pln pohrdání v tváři, neděl nic
a dvojsečný svůj meč naň vytasil.

Však otec prchl pryč, i chybil se.
Tu rozzuřil se proti sobě sám,
svá prsa nastavil, až do půli
si vrazil do nich meč; již v mrákotách,
však dosud při rozumu, k dívce své
se přivine svou paží zemdlenou
a chroptě chrlí na bělostnou tvář
své dívky krvavý déšť krůpějí.
A teď tam leží mrtev na mrtvé,
ten ubožák, když v Hádu teprve
své lásky posvěcení dosáhl
a důkaz lidem dal, že nerozum
je pro člověka z běd všech nejhorší!

EURYDIKÉ odkvapí do domu.

NÁČELNÍK:

Co o tom soudíš? Paní odešla
a na tvou zprávu ani nehlesla.

PRVNÍ POSEL:

Já žasnu sám. Leč doufám, že když teď
los synův zvěděla, že veřejně
se stydí lkát, i jde snad uložit
svým služkám žal a smutek rodinný.
Je moudrá dost, by neprovedla nic.

NÁČELNÍK:

Já nevím; planý křik i mlčení
tak přílišné mám za zlé znamení.

PRVNÍ POSEL:

Však zvíme hned, zda v skrytu nechová
snad tajný záměr, jsouc tak sklíčena,
když vejdem v dům. Máš pravdu: mlčení
tak přílišné je špatným znamením.

POSEL odejde do domu.

Přichází KREÓN a se sluhy nese HAIMÓNOVU mrtvolu.

NÁČELNÍK:

Však hle, tu přichází sám náš král
a v rukou svých – ač smím-li to říci –
má zřejmý důkaz, že pochybil sám,
a nikoli vinou jiných.

KREÓN:

Hó! Hó!
Ó strašné omyly mé mysli urputné,
jež přinášíte smrt!
Pohled'te, pohled'te sem,
zde na vraha krve své, jenž zahubil vlastní plod!
Ó žel, jak neblahý byl záměr mysli mé!
Ó synu, synu můj, tak mlád, tak mlád jsi byl
– ó hrůza, hrůza! –
a zemřels předčasně!
A já to zavinil sám, ne tvoje zpozdilost!

NÁČELNÍK:

Ó žel, jak pozdě pravdu pochopils!

KREÓN:

Ó běda!
Už chápu to, já bídny; tehdy však,
ach, tehdy zasáhl bůh mou hlavu ranou zlou
a na cesty mě zahnal divoké
a všechnu radost mou mi zašlapal náhle v prach!
Ach, ach! Jak bolestné jsou lidské útrapy!

DRUHÝ POSEL (*vyjde z domu*):

Ó pane, přišels tuším v domnění,
žes vrcholu vší bídy dosáhl;
však doma čeká tebe nová strast!

KREÓN:

Ach, jaká strast? Zde horší než ta zde?

DRUHÝ POSEL:

Tvá žena, matka toho mrtvého,
se právě zavraždila, nebohá!

KREÓN:

Ho, hó!
Ó běda, nečistá ty Smrti propasti,
ó proč mě vraždíš, proč?
Ty posle zlověstný
s tou zprávou neblahou, ach, cože to zvěstuješ?
Ó žel! Já mrtev jsem již, a ty mě dobíjíš!
Co pravíš? Kdes, ach, vzal tu strašnou novinu?
Ó hrůza, hrůza!
Ta oběť krvavá,
mé choti hrozný los že přibyl k záhubě mé?

Otevřou se vrata paláce a v nich je vidět EURYDIČINU mrtvolu.

NÁČELNÍK:

Zde lze ji vidět – není skryta již.

KREÓN:

Ó běda!
Zřím druhé neštěstí, já ubohý!
Ach, jaký, jaký los mě ještě čeká dál?
Zde držím vlastní dítě v náručí,
já ubožák, a tam – zřím druhou mrtvolu zas!
Ó běda, dítě mé, ach, matko nešťastná!

DRUHÝ POSEL:

Tam u oltáře břitkou ocelí
se probodla, a zhasl její zrak,
když oplakala Megareův los,
jenž padl dřív, i Haimónův; a pak
svých dětí vraha, tebe, proklela.

KREÓN:

Ó hrůza hrůz!
Jak strašný jímá mě děs! Proč nevrátil někdo z vás
již ocel dvojbřitkou v mou nastavenou hrud’?
Já člověk neblahý!
Jak neblahý strastí vír mě strhl v hlubinou svou!

DRUHÝ POSEL:

Ba vinu smrti obou synů tvých
jen tobě přičítala zesnulá!

KREÓN:

A jakou ranou sešla ze světa?

NÁČELNÍK:

Svou vlastní rukou proklála si hrud',
když synův žalný osud seznala.

KREÓN:

Ach, běda mi! Zda smím své viny hroznou tíž
kdy na jiné svalovat, když vším jsem vinen sám?
Já sám je usmrtil, já, já, tvor neblahý,
jen já, to dobře vím! Ó sluhové, hola, sem,
a odved'te mě hned, ach, pryč mě odved'te hned!
Ach, pohleďte: co jsem? Jsem nic, jsem pouhé nic!

NÁČELNÍK:

Máš dobře – je-li v zlu co dobrého –,
že radíš zkrátit pohled na svou strast.

KREÓN:

Ó přijď, ó přijď
a zjev se, osud můj, můj cíli toužený,
a mého života den mi přived' poslední!
Ó smrti, přijď, ó přijď,
ať žádného jiného dne se nikdy již nedočkám!

NÁČELNÍK:

To splní čas, jak bozi budou chtít;
teď o přítomnost třeba pečovat.

KREÓN:

Já prosil o to, po čem toužíme.

NÁČELNÍK:

Jen o nic nepros; lidé nemohou
se nikdy zprostit sudby určené.

KREÓN:

Nuž odved'te mě pryč, mne zločince bídneho!
Já nerad, synu můj, jsem způsobil ti smrt,
i tobě, choti má: ó žel, já nebožák!
A nyní nevím sám, kam dřív se obrátit.
Vše v troskách přede mnou, a na hlavu dopadla
mi osudu těžká pěst, již nelze nijak snést!

Odvádějí ho do paláce.

NÁČELNÍK:

Jen ten je blažen, kdo rozvahu má:
tot' hlavní; a míjeti nutno i hřích,
jenž uráží bohy. Kdo velkých slov
pln zpupnosti užívá, veliký trest
ho stihne a stár
se teprve rozvaze učí.

Sofoklés

Antigoné

Edice Drama

Překlad Ferdinand Stiebitz

Ilustrace na obálce John Schwegel/Shutterstock.com

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 3. 2. 2023

ISBN 978-80-274-3032-1 (epub)

ISBN 978-80-274-3033-8 (pdf)

ISBN 978-80-274-3034-5 (prc)